

Μια παρέα εφήβων ξαγρυπνά αναζητώντας την αλήθεια...

Ο λόγος του Χρήστου Μαλεβίτση και η Εφημερία του πνεύματος

Χρήστος Μαλεβίτσης
Οι Αγραιλούντες. Νυχτερινή περιπέτεια
Εκδόσεις των Φίλων, 2000, σελ. 259

Της **ΜΑΡΙΑΣ**
ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΔΟΥ-ΠΟΘΟΥ*

Τρία χρόνια συμπληρώνονται φέτος από το θάνατο του Χρήστου Μαλεβίτση, εν τούτοις η παρουσία του στα ελληνικά γράμματα είναι το ίδιο αδιάλειπτη και άγρυπνη όσο και όταν ζούσε. Εκτός από το παρόν βιβλίο του «Οι Αγραιλούντες. Νυχτερινή περιπέτεια», που εμπεριέχει σπερματικά όλα τα κατοπινά φιλοσοφικά του οράματα και αξίζει να αναφερθεί καίτοι είναι επανέκδοση (κυκλοφόρησε για πρώτη φορά το 1976), κυκλοφόρησαν ακόμη, από τον ίδιο, τέσσερις νέοι τόμοι έργων του.

Είναι: «Η Ζωή και το Πνεύμα, δοκίμια για την έσχατη μέριμνα του ανθρώπου», εκδόσεις «Παρουσία», 1997, Ο Νεοελληνικός Λόγος, Δώδεκα Έλληνες Συγγραφείς (Σολωμός, Κάλβος, Καβάφης, Σικελιανός, Παπαδιαμάντης κ.ά.) εκδόσεις «Αρμός», 1997, «Ο Τραγικός Λόγος», εκδόσεις «Δωδώνη», με έναν αποκαλυπτικό πρόλογο του αιμνηστού Αλέξη Μινωτή, που υπήρξε ένθερμος θαυμαστής της φιλοσοφικής σκέψης του, ιδιαίτερα της σχετικής με τον «Τραγικό Λόγο». Και τέλος, ένας τόμος με πέντε ομιλίες του που έγιναν στο Ίδρυμα Γουλανδρή-Χορν, «Το Δημοτικό Τραγούδι ως περιεχόμενο της συνειδήσεως του νέου ελληνισμού», εκδόσεις «Ευθύνη/Ανάλυση», 1999.

Υπνέτησε τον Λόγο

«Ηρθαμε στον κόσμο με μόνη μας αποσκευή το Λόγο. Δεν διαθέτουμε τίποτε άλλο πέραν αυτού. Είναι το μόνο στοιχείο αγιότητας μέσα στο εχθρικό σύμπαν», είπε ο Χρήστος Μαλεβίτσης. Και ταπεινός υπνέτησε το Λόγο. Διαμόρφωσε το προσωπικό του φιλοσοφικό όραμα και το άφησε παρακαταθήκη σ' εκείνους που αναζητούν τον προσωπικό τους αυτογνωσιακό καθαρισμό. Είπε ακόμη: «Τίποτε δεν σου ανήκει. Σου εδόθη όμως ένα κερί, η ψυχή σου. Από τότε

που κατάλαβες, άναψες το κερί και είπες: 'Θα το κρατώ αναμμένο μέσα σε τούτη την κοσμική ξαγρύπνια, ίσαμε να λιώσει. Αυτή, είπες, είναι η εφημερία σου».

Ο λόγος του Χρήστου Μαλεβίτση είναι η Εφημερία του πνεύματος. Μια επώδυνη πορεία προς την αλήθεια του Θεού. Αυτή την αλήθεια ζητούσε. Μια εφημερία δεν μπορεί να πάει χαμένη, είπε. «Διότι τούτη η ημέρα της ζωής σου είναι η ημέρα του Θεού». Όμως αυτό δημιουργεί και την τραγικότητα του λόγου του. Πορεύτηκε ανάμεσα στην «απορία» του Ηράκλειτου και στον «πόρο» της θεϊκής ρωγμής, στην «αγγελία» του πνεύματος.

Στα τριάντα τόσα βιβλία του έδωσε

ο Κέβς, ο Λάχης, ο Χρύσιππος, ο Ιωάννης και η Βιλίτ, και δύο απόντες, ο Νίκας και ο Ιών.

Μια ξαστερωμένη νύχτα θα ξαγρυπνήσουν σ' έναν αμμόλοφο, πλάι στη θάλασσα, συζητώντας ως τα ξημερώματα. Στην ηλικία της ωριμότητας, ένας από τους πέντε, ο Λάχης, θα γυρίσει ξανά για να γράψει όσα ειπώθηκαν, να τα διασώσει, να αναζητήσει το σπόρο της κατοπινής αγρυπνίας της ψυχής, όχι πια σε νύχτα εφηβική ξαστερωμένη αλλά στη μεγάλη νύχτα του πνεύματος που κυοφορεί την οδύνη του φωτός. Έτσι η νυχτερινή «αγραιλία» γίνεται η γη όπου θα ριχτούν οι πρώτοι θεοτικοί σπόροι. «Είχαν την ιερότητα της αποκαλύψεως

οι αβασίλευτες εκείνες ημέρες της νεότητάς μας», γράφει.

Σαν αρχαία τραγωδία

Τα μέρη του βιβλίου θυμίζουν τη μορφή αρχαίας τραγωδίας: «Στάσιμο Πρώτο», «Επεισόδιο Πρώτο», «Στάσιμο Δεύτερο», «Επεισόδιο Δεύτερο» κ.λπ. Και το βιβλίο τελειώνει με την «Εξοδο». Για να μας δώσει επιλογικά και την τραγωδία του κάθε προσώπου χωριστά, όπως εξελίχθηκε η ζωή τους ύστερα από εκείνη τη «θεοήλατη» νύχτα – αφού η ζωή εκπληρώνεται μόνο μέσα σε τραγικό νόημα και μόνο με την οδύνη της υπάρξεως.

Μέσα σε μια παρόμοια οδύνη βίωσε ο Χρήστος Μαλεβίτσης την εγκόσμια περιδιάβασή του, στην οριακότητα του ανθρώπου. Γιατί από εκεί διανοίγεται και η τραγική διάσταση. Εκεί, στην οριακότητα, συντελείται η «φάνερωση του πνεύματος». Λόγος ουσίας ο λόγος του, φορτισμένος αιώνων δοξασίες και νοηματίσεις, επιστρέφει πάντα στην πηγή και στη ρίζα του τραγικού, γιατί εκεί είναι η πηγή και η ρίζα της υπάρξεως. Και οι «Αγραιλούντες», αυτό το ξεχωριστό βιβλίο του, που κρατεί όλη τη δροσιά και την ευδοκία της νεότητας, δεν παύει να σηματοδοτεί την οδύνη του πνεύματος, αλλά και να διαγράφει την κατοπινή «Εφημερία», την ημέρα της Εφημερίας μας στον κόσμο, που την είπε ημέρα του Θεού.

* Η κ. Μαρία Λαμπαδαρίδου-Πόθου είναι συγγραφέας.

Το βιβλίο του Χρήστου Μαλεβίτση «Οι Αγραιλούντες. Νυχτερινή περιπέτεια» εμπεριέχει σπερματικά όλα τα κατοπινά φιλοσοφικά του οράματα.

την οδύνη του πνεύματος και την τραγικότητα της υπάρξεως. «Είμαι ένα πλάσμα εφήμερο, Κύριε, που το πλήρωσες με τον πόθο της αιωνιότητας», είχε γράψει στον «Εγκοπο Λόγο». Και στο «Περί του Τραγικού», γράφει: «Όταν η αρχέγονη κραυγή του όντος λησμονηθεί, θα τελειώσει και το έργο της τραγωδίας. Διότι από αυτή την ωρότητα της τραγικής ύλης πηγάζει το τραγικό δέος».

Στους «Αγραιλούντες», που ο τίτλος ανήκει στους «αγραιλούντες ποιμένες» της Καινής Διαθήκης, αναπτύσσονται, με μια διαλογική μορφή, όλες οι φιλοσοφικές θέσεις του συγγραφέα. Είναι ένα βιβλίο που στηρίζεται στη συνειρμική διαλεκτική της σκέψης, και θυμίζει τους πλατωνικούς διαλόγους. Οι φιλοσοφικές ιδέες αναπτύσσονται από τα πρόσωπα, αναιρούνται, συγκρούονται, αποκαλύπτονται. Τα πρόσωπα του Διαλόγου είναι μια παρέα εφήβων, πέντε παρόντες,

Καθημερινή Κυριακή (28 Ιαν. 2001